

Matjaž Kocbek

Milan Jesih

Matjažu Kocbeku, beseda v slovo

Dragi Matjaž,

berem Ti to pismo, drugačno, bolj zapeto in togo in bolj plosko od toka občutij in misli, ki Ti jih neubesedene pošiljam te dni, kar si se poslovil. Težko govorim o čem drugem kot o spominih; saj sva se po naravi teka let ob srečanjih zadnje čase vselej spominjala; nekoliko samotna pač skupnih delovnih načrtov kot pred desetletji nisva imela in tudi na kakšno popotovanje se nisva odpravljala, čeprav bi nemara znala lepo potegniti kakšen južni popoldan v mlado noč.

Prej kot sem te imel srečo spoznati, sem slišal zate: da obvladuješ sosesko in junaško ustrahuješ menda celo bližnje sedeže političnih teles. Čez čas pa sem, v nekakšni polformalni iniciaciji v svet pesništva, srečal neučakanega, strastnega mladeniča, prav nič nevarnega, malone dobrodušnega, ki so ga pri govorjenju misli in zamisli prehitvale, in ne on ne drugi nismo vedeli, ali mu sploh sledimo. Predvsem pa me je osupnil Tvoj sijajni, ostri humor: reagiral si v trenutku, domislica je lovila domisljico, in če je bila puščica, ni bila strupena; humor je bil zate atletika, kdo dlje, kdo više, ne rokoborba, kdo bo koga. Prišli so časi skupnega nastopanja, skupnih branj; časi, ko smo, kot se spodobi samo mladosti, z vso bitjo in slehernim stihom kričali: "Tu smo!"; časi, ko smo, če se je le dalo, provocirali in splošni okus in oblast in avtoritete in tradicijo, ali pa si to vsaj utvarjali. Živelimo smo polno in divje in svobodno, nemara včasih nekoliko objestno, in vendar znotraj najgloblje zapovedi izročil naše omike, da namreč nikomur ne prizadenimo hudega. Prišel je čas uporniških študentskih let in čas mlade odraslosti in zrelosti in tudi čas, ko se sence podaljšajo in je takoj večer.

Nič ni pogasilo nemira v Tebi. Prebijal je iz Tvojih pesmi; tudi iz lepih podob, kakršne si znal večje uslikati, "oblo leglo glagola", je zahrskalo nekaj ostrega. Ni bilo gladke lepote sveta, pa ne kot obolos modernemu

v pesništvu, marveč kot najgloblja, nezmagljiva resnica Tvoje navzočnosti v življenju, Tvoja usoda. Tvoja malček anarhična natura se je izrekla tudi v tvojem gledališkem edincu, in če smem, še manj poklican kot za del pesmi, mislim, da se ta ostrorobost izkazuje nemara še bolj v slikarstvu, h kateremu si se vrnil v zadnjih letih in ki Te je, če ni pomote, vendarle srečno in polno zaposlovalo.

Bil si samosvoj mož, ki je o svojem prav malo govoril, a ga je živel in izpolnjeval. Sam sem bil ob vsaj dveh mučnih preizkušnjah deležen Tvoje prijateljske opore; Ti sam pa, ki Ti je bilo gotovo tudi kdaj neznosno, nisi poklical, da Ti bi stal ob strani. Zmogel si s čvrstim, pogumnim molkom.

Vedeli smo tvojo pripadnost staršem, a o tem nisi govoril, vedeli in videli tvoje prijazno tovarišstvo do sestre in prizadetost ob njenem tako zgodnjem odhodu, videli Tvojo prebodenost ob slovesu od očeta in potem mame; te spremljali pobitega, ko je odšel, tako prezgodaj, tudi brat; tvoja bolečina se je videla, četudi o tem nisi maral govoriti, tako kot se je vedel ponos – pa tudi skrb – tvojega trojnega očetovstva ali kakor smo bolj slutili kot vedeli poti Tvojega srca. Bil si mož, ki ni ničesar skrival, vendar tudi ničesar razglašal in ničesar razkazoval.

In ko sva se zadnja leta srečevala iz svojih zapečkov in se s pokroviteljsko prizanesljivostjo spominjala onih nekdanjih mladeničev, onih veseljačenj in potovanj iz časov gledaliških poskusov, onega snemanja, one poti na rokovski koncert, onih morskih plovb s Tvojim prvim plovilcem, one kvarnerske nevihte ..., si vselej premogel vedrino in blagodejno dobro voljo.

Da bi modroval ali na glas mislil, se ne spominjam; če si se o čem izrekel, je bilo nič rado, obotavljivo, skopo, bolj kot mimogrede, a vendar natančno zadeto, ker si očitno pri sebi marsikaj pretuhtal. O ljudeh si rekel kaj kratkega, če si imel povedati dobro, če ne, si to povedal z zadržanim molkom.

Saj se Te te dni prijatelji spominjamo vsak drugače; v vsakem si se uzrealil malo drugače, pa ne zato, ker bi imel toliko obrazov, marveč ker smo pač različna motna stekla. A v enem smo si edini: Ni bilo mogoče, da te ne bi imeli radi, in ta dan ni mogoče, da ne bi bili žalostni, in prihodnje čase, da Te ne bi pogrešali.

Matjaž, če si zamišljamo smrt zgolj kot portal, prehod iz vrta v vrt, bomo tudi mi, ki vas, prijatelji, ki Te, prijatelj, kot danes pospremljamo, z lažjo mislijo odšli za vami. Saj nas vsakega tam že čaka velik kos srca.